

Izhaja vsak ponedeljek in četrtek popoldne.
Stane za celo leto 15 L., za pol leta 8 L., za četrt leta 4 L. Za inozemstvo celo leto 35 L.
Na naročila brez dopolne naročnine se ne moremo ozirati.
Odgovorni urednik: Polde Kemperle

GORIŠKA STA

Štev. 48

V Gorici, v ponedeljek 23. junija 1924.

Let. VII.

Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Oglasi se računajo po dogovoru in se plačajo v naprej.
List izdaja konsorcijsko GORIŠKE STRAŽE Tisk. Juch v Gorici via Morelli 16.
Uprava in uredn.: ulica Mameli 5. (prej Scuole).

Spametujmo se!

Z začudenjem se moramo vprašati: kako je mogoče, da se je naše ljudstvo sedaj po vojni s tako pogubno strastjo oprijelo nesmiselnega razveseljevanja po plesiščih? Nismo proti poštenim zabavi. Po težkih, trudapolnih dnevih je potrebno, da se človek včasih oddahne in pozabi na vsakdanje gorje. Odločno smo pa proti lahkomišelnemu veseljačenju po plesiščih, ki se spreminja že naravnost v norjenje.

Kamor človek pride, s komur govori, povsod sliši same tožbe. Opravičeno! Naše gospodarsko življenje je v svoji celoti omajano in mi se od dne do dne bolj pogrezamo v revščino. Rane, ki nam jih je zasekala vojna, še davno niso in bodo zaceljene. Vojno-odškodninsko vprašanje se rešuje s prav polževsko hitrostjo. Davki so naravnost neznesni. Pristojbine in razne druge doklade rasejo ko gobe po dežju. Brezposelnost je vsak dan večja, izseljevanje, ki je bistvu tudi veliko zlo, pa vedno teže. Prodaja domačih pridelkov je malenkostna in zastoj v mnogih panogah je popoln. Vsled tega trpita seveda kupčija in obrt ter ni nikjer nobenih dohodkov. K vsemu temu je prišla še toča, ki je oškodovala deželo za milijone. A kljub vsem tem gospodarskim neprilikam: plešemo, plešemo in norimo brez konca!

V zadnji uri kličemo našemu ljudstvu: Nehaj, iztrezni se! Gorje, ki ga vali brezumno plesanje na nas vse, postaja že usodepolno.

V razsulu je družinsko življenje. Sinovi in hčere so se odvadili podpirati s svojim zaslužkom svojce ter ga razmetavajo po norih plesih. Tudi mnogi očetje poženejo ob plesnih prireditvah vso svojo gotovino in se morajo potem zadolževati, da družina ne strada. Posledica: prepiri in jok v družinah.

Kulturno in moralno življenje plesi tudi docela ubijajo. Mesto, da bi se mladina izobraževala in si bistrila duha po naših društvi, se vdaja pijančevanju in duševni otopenosti. Če bi napravili statistiko bi s strahom ugotovili, koliko neznajstvih in zgubljenih fantov in deklet so rodili javni plesi.

Gospodarska škoda, ki jo povzročajo plesi, je pogubonosa. Ogronne so svote, ki se brezmiselno zapravijo. Ravnotako je pa tudi porazno, da zlasti mladeniči ob plesnih prireditvah cele dneve in tedne ne delajo ter si kvarijo zdravje.

Tudi v narodnem oziru povzročajo plesi veliko kvaro. Brezdvomna resnica je: oni lahki ljudje, ki jim je življenje le zabava, niso nikoli kremeniti značaji in je z njimi le težko računati.

Končamo: Le v zdravem, zavednem, izobraženem, poštenem ljudstvu je naša bodočnost. Takega ljudstva ne ustvarjajo plesi, zato prenehajmo z njimi! Spametujmo se!

Kaj se godi po svetu?

Umor poslanca Matteottija je vzbudil tako silno ogorčenje v italijanskem narodu in v inozemskih državah, da piše vse naše in tuje časopise še vedno o groznem zločinu. Vse stranke brez razlike in vsi politiki priznavajo, da doživlja fašizem najtežjo in najbolj usodno krizo, kar si jih more človek misliti.

Kdo so bili zločinci?

Časopise in sodnija raziskujejo ta neumorno, da bi ugotovila vse tiste, ki so umor izvršili in pri njem pomagali, trudita se pa tudi, da bi našla tiste, ki so umor naročili, kar je najbolj važno.

Zanimivo je, kaj pišejo časopisi o morileh samih in njihovi preteklosti. Dumini, poglavar zločincev, je star in zakrknjen nasilnež in morilec, ki je sam priznal:

»Imam na vesti enajst ali dvanajst umorov«.

katere sem izvršil po ukazu drugih. Držim v oblasti vse tiste, v katerih imenu sem deloval. Nikdar nisem nastopil brez ukaza, deloval sem vselej iz narodnih namenov«.

Pravi deli so tudi vsi tovarši. Duminija, zakaj vdeležili so se že nešteti napadov in nasilstev, ne da bi bili padli doslej v roke pravice.

Skrivna organizacija.

Bivši fašistovski voditelji Cesare Forni, ki se je pozneje ločil od stranke, je odkril te dni zelo zanimive stvari, ki kažejo žarko luč v politične razmere države. Ker je Cesare Forni nastopil pri volitvah z lastno stranko, je razposlal poslanec Giunta fašistom ukaz, da morajo Forni napasti, ako bi hotel govoriti na javnem shodu. Forni in njegov prijatelj Sala se nista preplašila in sta nadaljevala agitacijo.

Po 8 dneh se javi naenkrat neki odvetnik pri Forni in Sali in ju hoče prepričati, naj odstopita od kandidature, obljubujoc jima v plačilo velike dobrote. Prijatelj sta ponudbo odklonila. Tedaj je odposlanec napel druge strune. Izjavil je kakor piše »Il Popolo« sledeče: »Voditelji stranke in vlada se ne bodo ustrašili niti pred zločinom in bodo spravili oba s poti«.

Tudi ta izjava ni uklonila Sale in Forni. Drugi dan sta imela shod v mestu Bielli in napadala z največjo ostrostjo nekatere može iz okolice Mussolinija.

Pred prefektom.

Po govoru 11. marca je bil Forni poklican k prefektu v Pavijo in ta mu je povedal, da želi Mussolini vedeti, kdo so tisti možje, na katere je namigaval v svojem volilnem govoru v Bielli.

Cesare Forni je imenoval štiri odlične fašistovske voditelje:

Cesare Rossija, načelnika tiskovnega urada ministrskega predsedništva; Alojzija Fredija,

načelnika tiskovnega urada fašistovske stranke, Aldo Finzija, podministra in Franca Giunto, glavnega tajnika stranke.

Cesare Forni je rekel, da ima proti vsem, razen proti Finziju, na razpolago dokumente, s katerimi lahko dokaže njihovo krivdo.

Prefekt je javil obtožbe Forni in takoj v Rim Giunti in Rossiju.

Usodno posvetovanje.

Kakor pravijo prijatelji Forni, so se sestali takoj Rossi, Giunta in blagajničar fašistovske stranke Marinelli k posvetovanju in sklenili, da spravijo Forni s poti. Isti večer se je že odpeljal iz Rima Dumini, sedanji morilec Matteottija, v Milan in organiziral proti Forni krdo 30 ljudi. Pri tem delu mu je pomagal Albin Volpi, ki sedi sedaj tudi v ječi radi umora Matteottija. Cesare Forni so napadli na milanskem kolodvoru, v tridesetih in le njegovi izredni telesni moči se je imel zahvaliti, da si je rešil življenje.

Sedaj ko sta Amerigo Dumini in Albin Volpi v ječi, je prišla na dan skrivna organizacija, ki je organizirala vse take napade.

Glasilo ljudske stranke »Il Popolo« piše, da obstojita dve tajni organizaciji. Ena ima nalogo, da drži pod nadzorstvom politične nasprotnike, da opazuje vse njihove korake, da gleda, kaj delajo, govore in sklepajo. Ta organizacija je obračala posebno pažnjo na socialiste in komuniste in ustvarjala umetne zarote proti vladi. Sodnija je aretirala nato na podlagi došlih odvadb komunistične voditelje in agitatorje, a jih je stalno morala izpustiti, ker ni imela v rokah nobenih dokazov. Tako je bil aretiran poslanec Bordiga in na stotine italijanskih komunistov.

Ta tajna organizacija je vršila skrivno nadzorstvo tudi nad fašisti.

Na čelu milanskega odseka je stal neki Josip Volpi, ki je bil v stalnih zvezah s prefektom, s kvestorjem in z načelnikom celokupne državne policije, z generalom De Bonis.

Člani tajne organizacije so spremljali voditelje opozicije celo v tujino, stanovali v istih hotelih kot oni in jih nadzorovali. Eden izmed njih se je hvalil, da je spal na vlaku v istem spalnem vozu ko bivši zunanji minister grof Sforza.

»In senator Sforza ni niti slutil, da je v družbi s človekom, ki bi bil lahko stegnil roko in ga zadušil, ako bi bil imel tak ukaz«.

Toda ta organizacija ni imela v svojem programu nasilstev, zakaj v to je bila poklicana druga tajna organizacija.

Organizacija Duminija.

Ona je imela nalogo, da gre nad nasprotnike z ognjem in mečem. V njej so bili vključeni bivši vojak, ki so služili v vojni med naskakovalnimi četami. Kakor pravi »Il

Popolo«, so ti tajni odseki posebno krepko oboroženi v Milanu, Torinu, Genovi, Bolonji, v Trstu in Florenci. Ta organizacija je vpriporila v decembru leta 1922. v Torinu pokolj med komunisti, ki je stal življenj 12 delavcem. Sodnija ni zločina niti preiskala niti ni kaznovala krivcev. Ta tajna organizacija je izvedla, kakor smo omenili, napad na poslanca Forni, napadla je vilo bivšega ministrskega predsednika Nittija in jo opustošila itd. itd.

Nikdar ni bil do danes se kdo izmed krivcev obsojen.

Amerigo Dumini, morilec Matteottija, je bil glavni nadzornik in poveljnik nasilne organizacije.

Njemu ob strani je stal Albin Volpi s tovariši.

V visoki časti.

Do umora Matteottija je bil Dumini mož, kateremu se je vse klanjalo. Imel je svojo posebno mizo v palači notranjega ministrstva, kamor je zahajal skoro vsaki dan in bil prijateljski sotrudnik načelnika tiskovnega urada ministrskega predsedništva Cesare Rossija. Z Rossijem in drugimi imenitniki fašistovske stranke je občeval kot prijatelj, z njimi je občeval skoro vsaki dan. V parlamentu je imel prednost pred vsemi časnikarji, imel je vstopnico v vladno ložo, kjer so ga večkrat videli prisostvovati sejam imel je prosto vozno karto po vseh državnih železnicah ko poslanec.

Nastavljen je bil pri fašistovskemu dnevniku »Corriere Italiano«, ki je bil glasilo podministra Finzija.

Le usoden slučaj je hotel, da je bil Dumini razkrinkan kot podli zločinec. Ako bi si ne bil nekdo zapisal številke avtomobila, bi Dumini korakal še danes kot spoštovana oseba po parlamentu in se kretal v dvoranah palač. Kakor njegovi ostali zločini bi bil ostal tudi ta skrit in nekaznovan.

Fašistovski veljaki zapleteni v mreže zločina.

Številka avtomobila je imela grozne posledice. Cim je javnost zanj zvedela, je morala policija poiskati, kdo je lastnik avtomobila. Lastnik je povedal, da je dal avtomobil v najem nekim gospodom na priporočilo glavnega urednika fašistovskega dnevnika »Corriere Italiano«, gospoda Filippellija. Policija se je javila pri Filippelliju, ta je povedal, da je bil pri njem Dumini in ga prosil za priporočilo. Policija je aretirala Dumini in tovariše in jih prepeljala v zapor. Morilec so začeli v ječi govoriti. Dumini je zagrozil, naj ga kmalu spuste, ker bo sicer povedal, kdo mu je dal ukaz, naj umori Matteottija. Imenoval je pri tem zelo visokega fašistovskega voditelja. Državni pravdnik je postal pozoren, začel temeljito raziskovanje in izdal ukaze, naj orožniki polove tiste veljake, o katerih je sumil, da so v stvar zapleteni. Aretiran je bil kot prvi glavni urednik »Corriere Italiano«

Filippelli, o katerem je prišlo na dan, da je bil zmenjen z Duminijem o zločinskem načrtu. Po umoru je Philippelli skril za dva dni avtomobil, da se očisti krvi Matteottija. Ko so namreč socialističnega poslanca klali z noži, so se vili potoki krvi po sedežih in preprogah avtomobila. Eden najbolj uglednih mož fašizma, ki je stal v zvezah z najvišjimi vladnimi krogi, se je torej razkrinkal za somorilca. Philippelli je pred sodniki izjavil, da je dobil ukaze od višjih oseb in imenoval je ime načelnika tiskovnega urada ministrskega predsednika Cesare Rossija. Tako je prišla policija na sled novemu fašistovskemu veljaku. Rossi je spadal med zaupne osebe Mussolinija in se je vsaki dan razgovarjal z ministrskim predsednikom. On spada med glavne stebre in ustanovitelje fašizma.

Ko se je izkazal za zločinca in somorilca, je napravilo to silen vtis na vso Italijo in globoko pretreslo fašistovske vrste.

Prišla pa so na dan še huiša odkritja. Izkazalo se je, da je morilec plačal blagajničar fašistovske stranke komendantor Marinelli iz Frankine blagajne. Denar je izročil Marinelli naravnost morilecu Duminiju. Ta vest je zmedla in razburila vso italijansko javnost in Marinelli je bil na ukaz državnega pravdnika aretiran in prepeljan v rimske zapore. Marinelli spada tudi med najbolj odločilne prave fašizma, bil je celo član glavne »četvorice« ki je imela najvišje vodstvo v stranki. Marinelli je bil zaupnik in svetovalec Mussolinijev. Dan pred aretacijo je še v Rimu na trgu Colonna zaklical o priliki neke demonstracije na ves glas proti uredniku lista »Il Mondo«: »Pripravi si mrtvaško krsto!»

Drugi dan je bil v ječi in se je moral zagovarjati pred sodniki radi sokrivde pri umoru Matteottija. Marinelli se brani in trdi, da ni vedel, kakšnemu namenu je služil denar. On je izročil svoto Duminiju, ker je dobil ukaz od višjih osebnosti v stranki. Nastane vprašanje, kdo so bile tiste osebe. Marinelli naj jih imenuje! Zločin se mora razjasniti, krivci morajo na dan.

Tako se vedno širi krog oseb, ki so osumljeni, da so pomagali pri umoru ali pa branili in ščitili morilce.

Cerovškov gospod.

Življenje Valentina Staniča.

(Spisal Joža Lovrenčič)

»V sredi so votli, okoli kraja jih pa nič ni!«, je rekel.

Pa mu niso hoteli verjeti.

»No, koga je že strašilo?« je prašal.

»Mene, mene, mene, mene!« so se oglašali vsi vprek in začeli pripovedovati grozne zgodbe. Gospod je smehljal poslušal in vsakega prašal, ko je končal:

»Ali si se prepričal kaj je bilo?«

»Ne, bežal sem!«

»Poklical sem še druge, a potem ni bilo ničesar več!«

»Ko sem prišel blizu, je izginilo kakor bi se vdrlo v zemljo!«

»Ko smo začeli govoriti in smo prižgali luč, je potihnilo!«

Po vrsti so tako in podobno odgovarjali.

»Vidite, vse se človeku le zdi, oči in ušesa ga večkrat varajo: večsah je pa res kaj oddaleč, od blizu

milice. Tako je izjavil urednik lista »Corriere Italiano« gospod Quilici, da mu je pravil Philippelli, da je za umor znal Cesare Rossi in tudi general De Bono, vrhovni načelnik vse državne policije in prvi poveljnik fašistovske milice. To seveda ni dokazano, a čudno se zdi, da ni general De Bono dal takoj aretirati krivca Cesare Rossija. Opozicijski listi mu očitajo, da je pomagal Rossiju pobegniti in mu dal potvorjen potni list. Rossija do danes ni še dobila policija v roke in nihče ne ve, kje se nahaja.

De Bono je bil odstavljen kot načelnik policije, ostal pa je na čelu fašistovske milice. Listi zahtevajo naj zapusti tudi to mesto in naj sodnija zahteva od njega vsa potrebna pojasnila.

Razmesarjeno truplo Matteottija je bilo vničeno.

Opozicijski listi trdijo, da je general De Bono tudi kriv, da truplo Matteottija ni prišlo še na dan. Poslanec Matteotti je bil tako razmesarjen, da ga je bilo grdo videti.

Kakor je priznal Dumini, je bilo truplo Matteottija vsled tega vničeno. Zginiti bi morala za njim vsaka sled. Edino sredstvo je sežig mrliča. Kako in kje se je sežig izvršil? Mrlič se morejo sežigati le v posebnih državnih sežigališčih. Opozicijski listi trdijo, da je bilo truplo najbrž prenešeno skrivaj v Rim in shranjeno v bolnici. Neki rimski časnik pravi, da je general De Bono dal ukaz zdravnikom, naj preiščejo truplo in aspeh je bil tako strašen, da se je zdelo najbolj primerno vničiti truplo, ker bi se sicer polastila ljudstva nezadržljiva, divja jeza.

Ljudje pravijo, da so orožniki obkrožali v tistih dneh neko rimsko bolnico in strogo pazili, kdo hodi ven in noter.

Če je vse to resnično, ni še dokazano, a sodnija se bo morala s tem natančno pečati. Gotovo je sedaj le eno: razmesarjeno truplo nesrečnega Matteottija je bilo vničeno in je zginilo in pri tem so sodelovali doslej še neznani pomagači, katere bo morala sodnija izslediti.

Zadeva ni še pri kraju.

Umor poslanca Matteottija je povzročil pravi preobrat v politič-

pa nekaj čisto naravnega. Korajžni bodite, skušajte se vedno natančno prepričati in videli boste, da so bili strahovi samo v vaši glavi! —

Minili so večeri ličkanja. Drevje se je obletelo in treba je bilo poskrbeti za stelo. Tudi gospod je šel ponjo. V kmečki obleki je vzel brencelj, dal rančelico za pas in hajdi! V gozdu je nasekal češminja, ga povezal v metlo in pometal istje izpod grmičja na kup in ga potem natlačil v brencelj in zadel ter se odpravil domov.

Dober streljaj od farovža mu pride naproti pater, ki je pobiral milodare.

»Kdo ve, kje je gospod, ko ga ni doma?« je prašal pod brenceljem sklonjenega možaka, ki je malo postal in odgovoril:

»Nej počakej, prej ko j pet minutu, bo doma gospod!«

Pater se je vrnil in z njim Stanič, ki je do doma igral kmeta; ko pa je vrget brencelj s sebe in se vzravnal, ga je pater spoznal in zasmejala sta se oba od srca.

Kakor je zdravnikoval in kmeto-

nih razmerah Italije. Izginili so s pozorišča Rossi in Marinelli, odstavljen je bil podminister Fenzi, odstavljen general De Bono, ki so bili najbližji sotrudniki Mussolinija, odpuščeno je bilo iz službe celokupno uradništvo notranjega

ministrstva, ostal ni na svojem mestu niti zadnji strežnik. Teh sprememb ni še konec. Preiskava bo prinesla na dan še važna odkritja in zato gleda Italija in svet z napeto pozornostjo na nadaljni potek dogodkov.

DNEVNE VESTI

TUDI PRI NAS SE JE ZACELO

Dne 30. marca 1924 je bil ranjen zidar Strancar Anton iz Sturij. Pokopali smo ga a sodnija do danes ni še ugotovila, kdo ga je umoril. Vendar se zdi, da hoče sodnija priti tudi temu zločinu do dna in da hoče kaznovati vse krivce. Kot prvega osumljenca so aretirali ob 1 uri zjutraj, v kavarni Teatro goriškega fašista Bressana, uradnika pri hipotečnem zavodu.

Bressan je naši javnosti po svojih »junaštvih« dobro znan. Za časa državnoborskih volitev je v kavarni Corso dejansko napadel drja Gabrička.

VPRAŠANJE DAVKOV.

Naše ljudi tare danes najbolj vprašanje davkov. Mnoge občine so prejele tudi že pozivnice, da naj plačajo zastale davke za leta 1920, 21, 22. Naša organizacija bo pri tem ljudem pomagala, kolikor zmore. Poslanec Besednjak bo prihodnji teden posredoval v tej zadevi pri finančnem ministerstvu. Tajništvo Kmetko-delavske zveze je pripravljeno sestaviti kmetom tozadevne rekurze. Davkoplačevalci naj prinesejo s seboj vojno-odškodninske cenitve o zemljiški škodi. Če pa nimajo cenitev, morajo vedeti vsaj svoto, ki so jo prijavili v vojnodškodninski prošnji. Davkoplačevalec, ki ni imel v teh letih dohodkov ali pa malo dohodkov naj vloži čimprej rekurz.

FRANCIJA NA NOVI POTI.

Nova francoska vlada je proglasila za svoj program sledeče točke:

Splošna amnestija za politične zločince, znižanje stroškov za vojaštvo, uvedba 8 urnega delavnika; francoska vlada bo vodila tudi prijateljsko politiko z Rusijo. Ta pot jo zelo približa Angliji, kar bo velikega pomena tudi za vse druge države.

ZDRAVLJE SE MU BOLJŠA.

Predsednik avstrijske vlade dr. Seipel, ki je bil pred kratkim napaden in težko ranjen od kroglice iz revolverja, bo kmalu ozdravel. Možu zdrava

val tako je tudi zidaril in mizaril sebi in drugim.

»Kaj pa spet oblate in zbijate gospod?« je prašal Madon. »Saj imate že vsega dosti!«

»Samo še klopi ne in table!«

»Klopi in table?«

»S šolo, s šolo bo treba začeti! Otrokom in odraslim že potrebna! Brati in pisati se morate naučiti, če hočete, da boste kaj veljali in in vas ne užene vsak v kozji rog! Novi časi prihajajo, tudi kmet se bo moral postaviti za svoje pravice, ki mu gredo!«

Iz Madonu in odraslim dečkom, ki so se približali in je gospod odkazal vsakemu kako delo, je začel praviti o francoski revoluciji in njenem geslu, ki hoče priboriti enakost, bratstvo, svobodo vsem in vsakemu in še je pravil o Napoleonu in njegovih vojnah, ki so jih poznali iz l. 1797. in še iz l. 1805., ko je bil prišel na Goriško.

»Glavo stavim«, je rekel, »da se bodo še naši ljudje bojevali v njegovi vojski kdo ve kje. Vidite, kdor bo znal brati in pisati si bo že znal pomagati, da mu ne bo

vih socialnih načel in rešitelju države pred gospodarskim polomom želimo, da bi v kratkem popolnoma okrevala.

OBCINSKE VOLITVE V SLOVENIJI.

Pri občinskih volitvah v Sloveniji, ki so se vršile pred tednom, je odločilno zmagala na Kranjskem in na Štajerskem Slovenska ljudska stranka. Razveseljav pojav je posebno, da je v mnogih industrijskih krajih odnesla večino krščansko-socialistične Delavske zveze nad komunisti. Občinske volitve v Sloveniji so tudi dokazale, da je slovenski liberalizem popolnoma strt.

Nastopal je pod imeni »Gospodarska lista«. »Gospodarska-kmetiska zveza« i. t. d. toda njegove »gospodarske-nastankarske liste« so dobile po vseh občinah le malo število glasov.

UDELEŽENKAM GOSPODINJSKEGA TECAJA.

Kakor je bilo javljeno že v predzadnji »Gor. Straži«, se otvori sredi julija v Gorici enmesečni gospodinski tečaj. Poleg praktičnega pouka v kuhanju, konserviranju sadja in krojenju, bodo udeleženke obiskovale pouk v zdravstvu, praktičnem gospodarstvu, knjigovodstvu, blagovnanstvu, vrtnarstvu, liturgiki in vzgojslovju. Poduk bodo vodile strokovno izobražene moči. Svetujemo mladenkam, naj nemudoma vložijo na tajništvo »Prosvetne zveze«, Corso Verdi 37, Gorica prošnje, ki se sprejemajo do 30. junija. Prošnjam naj priložijo izkaz župnega urada, da so prošilke dopolnile 16 let in izjavo staršev, da plačajo predpisano vzdrževalnino 180 lir. Dekleta, ki reflektirajo na znižana mesta, naj prošnji prilože potrdilo društvenega odbora, da so aktivne družtvenice. Ponovno naprošamo društvene odbore in denarne zavode, naj domačim dekletom z denarno podporo omogočijo udeležbo. Z ozirom na omejeno število udeleženk opozarjamo prošilke, naj s prijavo nikar ne odlašajo!

sile. Pa ne samo to! Koliko lepih bukvic imamo, ki so polne pobožnega in spodbudnega branja! Kako je lepo videti drugod pri masi ljudi, ki berejo iz bukvic ali pojejo iz njih svete pesmi. Sami se naučijo novih, ker znajo brati. In pisanje! Koliko poti prihrani, koliko stroškov! Pošte imamo, niso še povsod, kakor bi morale biti, a vendar. V glavnih krajih ob državnih cestah so pa le. Pismen človek napiše pismo in lahko sporoči še tako daleč svoje želje in novice. Ze v davnih, davnih časih so se posluževali ljudje pisem v ta namen. Vidite, vi tega še ne morete, ker ne znate. Znete pa ne, ker nimate šole. Zato pa moramo začeti s šolo!»

In ko je bil s klopmi gotov, je zbil še tablo in jo črno popleskall n je potem oznanil izpred oltarja nedeljsko šolo: v prvi vrsti je pozval otroke, naj pridno hodijo, a tudi odraslim je priporočil, naj se ne sramujejo in pridejo.

Število šolarjev in šolaric je rastlo od nedelje do nedelje.

(Dalje).

POPRAVA CESTE.

Kr. deželna komisija je v svoji zadnji seji sklenila, da se odda poprava deželne ceste Ločnik-Podgora v zakup.

IZ NASE ORGANIZACIJE.

Na odborovi seji Političnega društva „Edinosti“ v Gorici dne 19. junija je poročal poslanec Besednjak o političnem in parlamentarnem položaju.

Odbor je vzel poročilo poslanca Besednjaka na znanje, odobril njegov nastop v parlamentu v vsakem oziru ter mu izrazil popolno zaupanje.

Z velikim veseljem je odbor vzel na znanje, da je ministerski predsednik Mussolini zagotovil poslancu Besednjaku, da se bo sklicala interministerialna konferenca, ki bo razpravljala o gospodarskih, kulturnih in narodnih zahtevah Slovanov v Italiji.

Naša organizacija se bo s polnim zadovoljenjem odzvala vabilu prvega ministra in daje nalog tajništvu, da pripravi vse potrebno gradivo za nameravano konferenco.

Urad Političnega društva „Edinosti“ je od zadnje seje, sestavljen 30 invalidnih prošenj, 15 davčnih rekurzov, v 10 slučajih je urgiral izplačilo vojnoodškodninskih konkordator in sestavljen je 5 prošenj glede plačila vojnega materiala. Urad je mnogim strankam dal ustne nasvete v zadevi vojne odškodnine, invalidnin, davkov in izseljevanja.

„KOROSKA DOMOVINA“

se imenuje časnik, ki ga plačujejo in izdajajo Nemci v slovenskem jeziku na Koroškem, da bi potujčili slovensko ljudstvo. Poslužujejo se pri tem narodnih odpadnikov. Kakor pri nas!

„ERA NUOVA“ V SKRBEH ZA JUGOSLAVIJO.

Snoparska „Nova doba“ piše, da je jugoslovanska vlada razpustila ljubljanski občinski svet in toži vsa v strahu za obstoj Jugoslavije: „Torej smo imeli popolnoma prav, ko smo pisali, da je Koroševa stranka jako nevarno element za jugoslovansko državo, ravno tako kakor tvori Šček-Besednjakova stranka nevarni element za italijansko državo.“

Tako se bratita ta dva ptička v Julijski Benečiji s komunisti, kakor se brati Korošec s komunisti in socialisti v Jugoslaviji (umori Orjunašev v Trbovljah). Takim zmešanim ljudem naj sledi slovensko ljudstvo! Menda je dovolj pametni!

„Nova doba“ ima prav: Slovensko ljudstvo je dovolj pametno in zato je izpljuvalo peternel-bandeljevo zmešano snoparijo!

NEMCI IN GOVOR POSLANCA BESEDNJAKA.

Glasilo tirolskih Nemcev „der Landsmann“ je priobčilo govor poslanca Besednjaka v parlamentu najprej v izviru, nato v celoti. Včerajšnja nedeljska številka „Landsmanna“ je prinesla konec govora. Tudi „Merauerzeitung“ je priobčila govor našega poslanca. List pravi, da so v govoru oslikane v glavnem tudi razmere med nemškim ljudstvom in zato da ni potrebno dodati izvajanjem poslanca Besednjaka nič, ker govore že dovolj njegove besede.

DIJAŠKA MATICA V TRSTU naznanja, da ne sprejme za tekoče šolsko leto, od danes naprej, nobene prošnje za podpore ali posojila več. Opozarjamo dijake že danes, da vložijo za prihodnje leto svoje prošnje točno v roku, ki bo objavljen v listih.

25-LETNICO MASNIŠTVA

obhajajo letos meseca julija sledeči več. gospodje: Josip Abram župni upravitelj pri Sv. Luciji, Mihael Kra-

gelj župnik v Šempasu, Ivan Kunšič dekan v Cerknem, Karel Oblak kurat v Gorjanskem, Ivan Seljak vikar v Stržišču.

CERKVENIM OSKRBNISTVOM!

V znanje:

Katerkoli prošnje za vojno odškodnino naslovljene na Kr. Prefekturo v Trstu predložite lahko potem svoje podprefektore.

OPOZARJAMO

na koncert Pevskega in Glasbenega društva, ki se bo vršil v sredo, 25. t. m., ob 20.30. Na tem koncertu nastopi s štirimi solo točkami tudi operni pevec g. Ciril Bratuž. Naj nikdo ne zamudi redke prilike. Na vzporedni poleg drugih skladb tudi dve novi naših odličnih goriških glasbenikov gg. Vodopivca in Komela: „Prstan“, mešan zbor s sopranom in baritonom golo ter velika kantata „Psalm na višini“, o kateri smo objavili besedilo v zadnjem listu.

SHOD DRUŠTVA SKALNICA

bo v nedeljo dne 29. junija ob 3¹/₂ v Slovenskem sirotišču. Od 2¹/₂ do 3¹/₂ bo v cerkvi zavoda razpostavljeno Najsvetejše. Po blagoslovu bo primeren govor za društvenice.

Pojasnilo.

! „Edinost“ od 22. t. m. prinaša notico, v kateri se brani napram očitkom, ki so ji baje došli radi priobčitve dr. Besednjakovega govora, čes da se prevod v „Edinosti“ v nekaterih toč-

kah ne strinja povsem s prevodom v „Goriški Straži“.

To je resnično, kajti jaz nisem prevedel govora na podlagi zapisnika, kakor so ga naredili uradniki v parlamentu, ampak na podlagi tistega besedila, ki ga je poslanec Besednjak prej sam spisal in nato v parlamentu res govoril. Kar napišejo uradniki v zapisnik je nujno nepopolno.

Ko nastane n. pr. v parlamentu hrup in kričijo poslanci vse križem, zapisnikar ne sliši in ne razume vseh medklic, posebno ko začne vpitje naenkrat od vseh strani. Zato zapiše v zapisnik kar besedo: hrup! ali pa: medklici!, ne pove pa kakšni medklici so bili. Isto se je zgodilo pri govoru poslanca Besednjaka in zato sem ga vprašal, naj mi pove, kaj so vpili poslanci med hrupom. On mi je povedal nekatere medklice, ki jih je slišal, vseh seveda ni mogel, ker so bili v hrupu nerazumljivi. Jaz sem bil poslancu Besednjaku hvaležen za pojasnila, ker je postalo poročilo o govoru s tem bolj resnično in popolno.

Glede stenografičnih zapisnikov v rimskem parlamentu bi pripomnil, da so radi njih nastali že večkrat n. pr. leta 1922. med poslanci hudi prepiri, ker so bile v zapisniku stvari, ki jih poslanci sploh niso govorili ali pa drugače govorili.

Tudi obnašanje in kretanje poslanca v ministrov med govori se iz zapisnikov ne da posneti, ker tega zapisnikarji ne beležijo, ampak samo prisotni častnikarji.

Toliko v pojasnilo.

Polde Kemperle.

Kaj je novega na deželi?

IZ SKRILJ - STOMAŽA.

In naše občine se malo zve kljub temu, da bi mogli vendar kaj poročati. Za danes poročamo le toliko, da bi nekateri nezreli ljudje radi napravili občini precejšnje izdatke s tem, da bi bil tudi za našo občino imenovan občinski komisar. Na komisarski stolček bi rada sedla kar dva, in sicer Franc Bajcov in neki Bratina. Oba sta zelo rada v družbi visokorodnega g. Lulika in upata, da postane ta z njegovo pomočjo eden komisar, drugi pa oštr. Po našem skromnem mnenju bi bilo za enega bolje, ako bi se več zanimal za svoje gospodarstvo, drugi pa upošteval želje lastne družine.

IZ IDRJE.

Pretečeni teden je napravila toča v mestu in po nekaterih krajih okolice občutno škodo. Uničila je še oni skromni košček zemlje, ki jo obdelujejo naši rudarji. Tudi stari ljudje ne pomnijo, da bi v Idriji nesrečna toča tako pobila in uničila polja.

Slišijo se pritožbe mnogih starišev o neubogljivosti in nerodnosti šoloobveznih otrok. Nič se ne čudimo tej stvari, saj če se bodo po cestah topli in glofutali učitelji, ki se stojejo k inteligentnim iz izobraženim, kako hočemo potegniti zahtevati od njih učencev potrebne olike in izobrazbe.

Ta pretep se je zgodil tu na javni ulici med italj. učiteljem in italj. profesorjem. Zalostno a resnično. Se lepše stvari se pa menda dogajajo v šoli v Sp. Idriji od strani tamkajšnega italj. učitelja. Podrobnosti o tej stvari so za tisk nesposobne. Potrebno je, da se merodajni činitelji v tej stvari malo uglobojo.

KANAL.

Kronanica ali zaobljubljena procesija kanalskega ljudstva na Sv. Goru se bo vršila kakor po navadi vsako leto III. nedeljo po bink. dne 29. t. m. na praznik Sv. Petra in Pavla. Odhod iz Kanala ob 4. uri zjutraj

(skozi Deskle-vas. Prihod na Sv. Goru po 8. uri. Ob 10. uri bo imel kanalski dekan kot po starodavni navadi peto mašo in slovensko pridigo. Pri maši bo pel kanalski cerkveni zbor.

TRNOVO PRI KOBARIDU.

Dne 15. t. m. so trnovski fantje in dekleta uprizorili štiridejanko „Testament“. Kljub slabemu vremenu se je udeležilo igre veliko število ljudi z bližnjih in oddaljenih vasi. Gledaleci so se vrnili popolnoma zadovoljni, ker so vsi igralci dobro pogodili svoje vloge. Posebno pa se je odlikoval Andrej, ki je s svojim močnim glasom, z mimiko in varjacio glasu marsikomu spravil solze v oči. Ravno tako je tudi Urša z lepo masko, primernim glasom in posnemanjem stare hoje jako dobro rešila svojo vlogo.

Torej fantje in dekleta! Le tako neustrašeno naprej in želimo, da bi mogli kaj kmalu na Trnovem še kaj sličnega prirediti.

Gledalec.

IZ KOZARSC.

Tukaj nas je spet obiskala bela žena in nam je pobrala našega občinskega tajnika, dobro znanega in spoštovanega Franca Valentinčiča, ki je 28. maja ob osmi uri zjutraj zdihnil svojo blago dušo v starosti 50 let. Bil je orožniški stražmojster v Avstriji in je služil čez 20 let. Tam si je nakopal bolezen, na kateri je bolehal več let. Ležal je pa samo osem dni.

Bil je občinski tajnik, ki je vsakega rad ustregel in pomagal, vršil je tudi službo tajnika tukajšnje zadruge za vojne oškodovance. Kako je bil obče spoštovan, je pokazal njegov pogreb, ki se je vršil na vnebohob ob 4. uri popoldne. Vdeležilo se ga je veliko število občanarjev. Naj v miru počiva, nam pa ostane v spominu še mnogo let.

IZ SEZANE.

Prostovoljno Gas. društvo v Sezani slavi letos svoj tridesetletni obstoj.

V ta namen si je nadele nalogo, da priredi dne 27. julija t. l. veliko vrtno veselico združeno z gasilnim nastopom ter javno tombolo z bogatimi dobitki. Vabi se tem potom vsa bratska društva, da se omenjene veselice udeležijo v obilnem številu. Obenem naprošamo ostala društva, da ta dan ne prireajo veselice. Natančen vspreod se še pravočasno objavi v listih.

CEPOVAN.

V glasilo slovenskih odpadnikov je bil priobčen dopis iz Cepovana, kateremu se pozna, da je bil poslan v italijansko in šele nato prestavljen v slovensko. V njem grozijo cepovanski snoparji našemu ljudstvu da se bo strgal snop in bodo „palice letele po glavah“.

To je vaša kultura! Nikoli se ni še zgodilo, da bi si Slovenci grozili v časopisu z batinami in palicami. Lepo izobrazbo hočete vpeljati v našo deželo! Ljudstvo ima pred seboj fotografijo peternelnske snoparije. Ali se nič ne sramujete pred našimi poštenimi ljudmi? Sami ste se izdali za pretepače in nasilneže, ki ne spadajo v omikano družbo.

Vaših groženj se prav nič ne bojimo, časi so se, gospodje, spremenili. Opozarjamo pa pristojno oblastvo, naj malo pogleda, kdo so ti nasilneži in naj jim stopi na prste. Mi hočemo živeti v domači vasi v miru, poštenju in svobodi.

TRZNE CENE V GORICI.

Dne 23. junija so bile na goriškem trgu sledeče cene: sparglji po 2.60-3 lir; korenje 1.20-1.40, čebula 1.20-1.40, nava-den fižol 2.60-2.80, koks 3.40-3.60, salata 1.— do 1.20, grah 1.20-1.40, novi krompir 80-90 vin., radič 40 vin. do 2 lir, špinača 1.—-1.40, fižol v stročju 1.20 do 1.60, vrzote 1.20-1.40, bučice (cuketa) 0.60-1.40, črešnje 1.60 do 2.80, maslo 12 do 14 lir, mleko 1 do 1.20, med v satju 8.— do 9.—, ostali med 10 do 12 lir, jajca 55 do 60 v, pesa 0.70-0.90, orehi 4.—-6.— lir, hruške 2.—-2.40.

CENA SVILODOM.

Dne 22. junija je bilo pripeljanih na goriški trg 1306 kg svilodov. Od 16 junija do danes je prišlo na trg 106 stov kg tega blaga. Cena je bila od 24.—-26.— L kg. Srednja cena do danes je bila 23.69 L kg.

DAROVI.

Za slepca Fr. Kermolja: veleč. z. Viktor Kos, kaplan v Boveu 20 L, Franc Sismond, Gorica 10 L. Hvala.

Za Slovensko sirotišče: Velečenj. gea Gabrijela Miklus, učiteljica v St. Mavru, nagrado, kateri so se odpovedali mladeniči pri pogrebu pok. Rafaela Miklus, 25 L.

ODGOVORI NA VPRAŠANJA.

A. Š. Livek: Vojaški zakon Vam ne priznav pravice do odloga vojaške službe, ker to pravico imajo samo dijaki na visokih šolah. Vložite pa vseeno prošnjo potom županstva na vojaško poveljništvo v Vidmu. (Comando militare, Udine).

I. G. Zalaz, Tolmin št. 36: Rok za vlaganje prošenj za priznanje invalidne pokojnine je pretekel 31. dec. 1923. O tem je „Straža“ ponovno poročala. Sicer napravite kljub temu prošnjo potom županstva in pošljite jo na sledeči naslov: Commissione generale per le pensioni. Roma, Palazzo Braschi.

Širite Goriško Stražo

GOSPODARSTVO.

Pouk davkoplačevalcem.

(Od 1. maja do 31. julija 1924.)

Z letom 1924 so se uvedli tudi pri nas italijanski direktni davki. V teku leta 1923. so morali naši davkoplačevalci izpolniti davčne napovedi za hišni in zemljiški davek in davek na premoženje. (To je davek od dohodkov iz obrti, trgovine, služb, pokojnin in tako zvaní zemljiški dohodek.)

Davčne napovedi so mnogi davkoplačevalci slabo napravili, posledica slabih napovedi je bila, da so morali naši davkoplačevalci plačati za leto 1924. več davka, ko odgovarja njihovim dohodkom.

V smislu davčnega zakona (2. maja 1907 N. 222 čl. 2) ima davkoplačevalec pravico, da spremeni vsako drugo leto davčno napoved.

Kateri davkoplačevalci smejo vložiti nove davčne napovedi?

Vsi tisti davkoplačevalci, ki so obdačeni v skupinah B in C davka na premoženje (to je: trgovci, obrtniki, uradniki, profesorji, zdravniki, odvetniki, delavci in kmetje, ki morajo plačevati davek od zemljiškega dohodka.

Kdaj mora davkoplačevalec vložiti novo davčno napoved?

Od 1. maja do 31. julija 1924.

Kje se mora vložiti davčna napoved?

Pri pristojni davkariji se vložijo nova davčna napoved na nekolkovanem papirju. Napoved mora biti utemeljena. Davkoplačevalec mora pa vedeti tudi, da sme davkarija v tem slučaju davek zvišati.

Davkarija ni prisiljena upoštevati novih davčnih napovedi; ona lahko odmeri davek za prihodnje leto na podlagi nove napovedi, ona pa sme tudi zavrniti novo davčno napoved, če smatra zavrnitev za utemeljeno.

Sredstva davkoplačevalca v slučaju zavrnitve: Davkoplačevalec ima v tem slučaju ista pravna sredstva kot pri prvi davčni napovedi. Davkarija **MORA** davkoplačevalcu javiti, da je novo davčno napoved odobrila, da jo je zavrnila ali da je celo zvišala obdačenje. Nasproti neugodni odločitvi davkarije mora davkoplačevalec rekurirati na davčno komisijo prve stopinje v roku 20 dni, ko je odločitev davkarije prejel.

Če je tudi odločitev prvostopne davčne komisije zanj neugodna, more proti njej rekurirati spet v roku 20 dni na deželno davčno komisijo. Na centralno davčno komisijo v Rimu pa sme davkoplačevalec samo rekurirati, če so davkarija in davčne komisije prekršile zakon, ne pa zaradi previsokega obdačenja.

Ali sme letos davkarija tudi brez nove davčne napovedi davkoplačevalceve premeniti (zvišati) obdačenje za prihodnje leto?

Da. Proti popravu lanských davčnih napovedi ima davkoplačevalec ista pravna sredstva kot v slučaju, če mu davkarija zavrne novo davčno napoved.

V katerem roku sme davkarija zvišati obdačenje?

Ne samo od 1. maja do 31. maja 1924, temveč do dneva, ko se morajo davčni seznami za prihodnje leto položiti davkoplačevalcem v pregled (to je do 15. januarja 1925).

(Tajništvo
Kmetstvo-delavske-zveze).

VALUTA.

Dne 21. junija si dobil na tržaški borzi za 100 avstrijskih kron 0.032-0.033 L, 100 dinarjev 27.25-27.50, 1 dolar 23.05-23.20, 1 zlat za 20 franc. frankov 87.75-88.25, 1 šterling 100.50-100.75.

BENESKE OBLIGACIJE.

Dne 21. junija je bila srednja cena 87.53, v Trstu 87.75, Milanu 88.—, Rimu 87.50 L.

TO IN ONO.

BRIVEC IN POSLANEC.

Francoski listi poročajo:

Poleg 145 odvetnikov in 32 zdravnikov je bil izvoljen v francoski parlament tudi brivec Brigauet, socialist. Brigauet je vsako jutro bril v svoji brivnici najhujšega komunista v domačem kraju. Toda ta ga je prevaril. Prišel je zahajati k drugemu brivcu in pred volitvami je postal kandidat na komunistični listi. Brivec se je takoj maščeval. Dal je nalepiti lepake z vsebino: Sodrug! Kadar bo ta človek hotel govoriti na shodu, tedaj ga dobro pogledajte! Oglejte si njegov obrat in našminkan obraz! Ali je tak človek delavec? Noben delavec ne more voliti človeka z obratim in našminkanim obrazom. In brivec je zmagal. Po svoji zmagi je nalepil na okno svoje brivnice listek tele vsebine: Išče se brivski pomočnik. Plača 48 frankov na dan brez hrane in stanovanja. Izvoljen sem za poslanca in zato potrebujem pomočnika, ki bo vodil dalje mojo obrt — Brigauet, brivec in poslanec.

DAROVI.

Za Alojzjevišče: Vlč. g. Ivan Franko, župnik, Čepovan, L. 25.—; vlč. g. Franc Andrejšek, vikar Sedlo, 20.—; g. Fegie Josip, 10.— L. Prisrčna hvala!

MISSALE ROMANUM!

K. T. D. v Gorici, Via Carducci 4 ima sedaj v zalogi najnovejšo izdajo Missale Romanum (ed. Pustet) vel. kvart, oblika 32×23 vezan v črno usnje, rudeča obreza L. 225, vezan v črno usnje, zlata obreza L. 240, vezan v rudeče usnje zlata obreza L. 260. (ed. Dessain) oblika 32×23 vezan v črno platno, rudeča obreza L. 130; oblika 36×25 cm vezan v črno usnje, rudeča obreza L. 160.

Županstvo Šmarje pri Ajdovščini razpisuje službo začasnega uradnika, oz. uradnice, zmožnega slov. in it. jezika v govoru in pisavi. Nastop službe takoj. Prošnje z navedbo dosedanje službe je vložiti na kolkovanem papirju za 2 liri.

Vsako množino **SUHIH GOB** (jurčkov) kupuje po najvišjih cenah L. Paciulli, Gorica, via Morrelli 3.

Kupim delnice „Ljubljanske kreditne banke“. Ponudbe z označbo cene na upravo lista pod: „Delnice“.

Brzoparne kotle od 160 do 200 l ima v zalogi „Gospodarska zadruga“ v Hudajužni.

Želim kupiti hišo z zemljiščem za 12—15 tisoč lir v okolici Šempasa. Ponudbe na: Leban, Piazzutta 5, Gorica.

Zdravnik

dr. Rado Sfiligoj

se je preselil

na Travnik št. 5, I.

(Nasproti Lekarne)

NAŠ ZOBOZDRAVNIK

doktor Lojz Kraigher

specialist za bolezni v ustih in na zobeh, sprejema za vsa zobozdravniška in zobotehniška opravila

:: v Gorici, na Travniku št. 20 ::

Cement iz Čedad

po 17 lir kvinta

pri

Benečančku v Kobaridu

ZOBOTEHNIČNI AMBULATORIJ

V. RISSDÖRFER

sprejema od 9-12 in od 14-18

ob nedeljah od 9-12

Corso Verdi 35 - GORICA

PODRUŽNICA

Ljubljanske kreditne banke v Gorici

Corso Verdi »Trgovski Dom«

Telefon št. 50 — Brzozjavni naslov: Ljubljanska banka.

Delniška glavnica	CENTRALA:	Reserva S H S
in rezerve:	LJUBLJANA	Din.
Din. 50.000.000		10.000.000

Podružnice: Brežice, Celje, Črnomelj, Kranj, Maribor, Metković, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst.

Obrestuje vloge na knjižice po 4½%. Na daljšo odpoved vezane vloge po dogovoru.

Nakup in prodaja vsakovrstna tujega denarja.

Izvršuje vse v bančno stroko spadajoče posle najkulantneje.

Prva slovenska tvrdka

JOSIP KERŠEVANI

Gorica, Piazza Duomo št. 9 (desno) - Gorica

priporoča svojo trgovino najizvrstnejših šivalnih strojev iz svetovno znane nemške tovarne „Mundlos“, dvokoles znamke orig. „Kolumbia“, belgijski pušk ter vse k temu spadajoče predmete.

Brezplačen poduk v umetnem vezanju, šivanju in krpanju. — Lastna mehanična delavnica in popravilavnica Piazza Duomo 5 (vogal ul. Rabatta).

Teod. Hribar (nasl.) - Gorica

CORSO VERDI 32 (hiša Centr. Posoj.)

Velika zaloga češkega platna iz znane tovarne Regenchart & Raymann, vsakovrstno blago za poročenke kakor tudi velika izbira moškega in ženskega sukna.

Blago solidno!

Cene zmernel

ERNIA ozdravljena

z najnovejšim pasom BROOCK.

Mirodilnica in dišavnica

E. Grapulin-Gorica

naspr. ljudskemu vrtu, Corso Verdi 27